

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้เศรษฐกิจนอกระบบเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากสำหรับประเทศไทย เนื่องจากมีบทบาทอย่างสำคัญในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไม่น้อยกว่าเศรษฐกิจในระบบ (อ้างจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ” เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ วันที่ 24 มิถุนายน 2547) เศรษฐกิจนอกระบบนั้นมีทั้งแบบถูกกฎหมายและทั้งที่ผิดกฎหมาย สำหรับเศรษฐกิจนอกระบบที่ผิดกฎหมายที่สร้างรายได้ให้กับประเทศสูงสุดก็คือ การพนัน (Gambling) หรือการเสี่ยงโชคเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งของสังคมซึ่งเกิดขึ้นในทุก ๆ วัฒนธรรมของสังคมมนุษย์ อาจจะเรียกได้ว่าการพนันเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นสากลในสังคมมนุษย์ ซึ่งมุมมองเกี่ยวกับการพนันนั้นมีทั้งแง่บวกและแง่ลบ ถ้าหากว่ามองในแง่บวกแล้ว การพนันสามารถสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านการสันทนาการ (Gambling as Leisure) กล่าวคือเป็นกิจกรรมในเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจจากการดำเนินชีวิตประจำวันที่มีแต่ความวุ่นวาย แต่ทว่าในแง่ลบแล้วนั้น เกิดจากการมีเรื่องของการได้มาและเสียไปเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง การพนันก็สามารถนำมาซึ่งความหายนะได้เช่นกัน เนื่องจากว่าเมื่อผู้พนันเล่นเสียก็ต้องการที่จะแก้มือ หากเมื่อเล่นได้ก็จะเกิดความโลภเล่นอีก อยู่ในวัฏจักรแบบนี้ไม่รู้จักจบสิ้น จนสุดท้ายก็ตกเป็นทาสของการพนัน คนเหล่านี้จึงกลายเป็นคนที่ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ด้วยมุมมองนี้เองทำให้การพนันถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคม

ในสังคมไทยทุกวันนี้แม้ปรากฏว่ามีการเล่นพนันอยู่ทุกหนทุกแห่ง แต่การพนันก็เป็นภาพที่น่ากลัวของคนทั่วไป โดยเฉพาะกับผู้ที่ไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับการพนัน อันเนื่องมาจากกระบวนการขัดเกลากายทางสังคม (Socialization) มองว่าการพนันเป็นสิ่งชั่วร้าย เป็นการกระทำที่ละเมิดต่อระเบียบกฎหมาย และขัดต่อศีลธรรมอันดีของชาติ รวมถึงศาสนาพุทธอันเป็นศาสนาประจำชาติ ซึ่งมองว่าการพนันเป็นอบายมุข การพนันจึงถือได้ว่าเป็นหนทางแห่งความเสื่อมที่มีแต่จะนำความล่มจมมาสู่ชีวิตของตนเองและครอบครัว ด้วยเหตุนี้นโยบายในด้านการพนันในประเทศไทยจึงเน้นการควบคุมมากกว่าที่จะปล่อยให้ไปอย่างเสรี

“หอยเถื่อน หรือ หอยใต้ดิน” ซึ่งเป็นการพนันอย่างหนึ่งที่คนไทยรู้จักกันเป็นอย่างดี จะเรียกได้ว่าเป็นวิถีชีวิตของคนไทยไปเสียแล้วก็ได้ เพราะไม่ว่าจะเป็นชายหรือสตรี และไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดของประเทศไทยก็มีการเล่นหอยเถื่อนกันทั้งนั้น โดยเฉพาะยุคเศรษฐกิจฝืดเคืองแบบนี้ หอยเถื่อนยิ่งกลายเป็นความหวังของคนยากจน คนไม่มีงานทำที่หวังว่าจะเกิดปาฏิหาริย์ หวังที่จะพลิกผันชีวิตให้พ้นจากความยากจน ในขณะที่คนอีกกลุ่มนั้นอาศัยธุรกิจเถื่อนนี้สร้างความร่ำรวยเป็นกอบเป็นกำ ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าหากไม่มีคนในเครื่องแบบรู้เห็นด้วยแล้วละก็ ธุรกิจประเภทนี้ก็ไม่มีทางเกิดขึ้นมาได้อย่างเด็ดขาด

จากงานของ รองศาสตราจารย์ ดร.สังคีต พิริยะรังสรรค์ อาจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่าคนไทยประมาณ 23.7 ล้านคนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 51 ของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีเงินหมุนเวียนในธุรกิจนี้กว่า 542,000 ล้านบาท จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นตัวเลขที่สูงมาก และผลการวิจัยยังพบอีกว่าถ้าหากพิจารณาจากประเภทของการพนันคนไทยนิยมเล่นการพนันเกี่ยวกับการทายตัวเลขมากที่สุด จึงเป็นเหตุให้นิยมเล่นหอยเถื่อนกันอย่างมากมายทั่วทุกภาคของประเทศ

ผู้คนนิยมเล่นหอยเถื่อนกันมากเพราะว่ามีการเล่นและการเสนอรางวัลหลากหลายประเภทมากกว่าหอยของรัฐบาล ทั้งยังสามารถเล่นในวงเงินที่ต่ำเพียง 1 บาทก็สามารถที่จะเล่นได้แล้ว แต่ถ้าจะซื้อสลากกินแบ่งของรัฐบาลต้องมีเงินขั้นต่ำถึง 40 บาท (ราคาหน้าสลาก) อัตราผลตอบแทนหากถูกรางวัลจากเงินที่แทงจากการเล่นประเภทต่าง ๆ ก็เป็นแรงจูงใจอีกอย่างหนึ่งให้คนชอบเล่นหอยใต้ดิน แต่ถ้าคิดโดยรวมแล้วเงินเล่นหอยใต้ดิน 100 บาทนั้น ส่วนที่กลับไปหาผู้แทงเป็นเงินรางวัล คิดโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 65 ถึง ร้อยละ 70 ในกรณีของสลากกินแบ่งของรัฐบาล เงินรางวัลกลับไปหาผู้แทงร้อยละ 60 แต่ความแตกต่างระหว่างหอยเถื่อนกับสลากกินแบ่งของรัฐบาลจากแง่ของสังคมคือ รายได้ที่รัฐบาลได้รับนั้นจะเข้าไปเป็นรายได้ให้แก่รัฐบาลนำมาพัฒนาได้ หรือไม่ก็เป็นรายได้ขององค์กรการกุศล ซึ่งนำไปใช้จ่ายเพื่อสาธารณประโยชน์ แต่ว่าหอยเถื่อนนั้นเงินเข้ากระเป๋าเจ้ามือเพียงอย่างเดียว

นอกจากนั้นหอยเถื่อนยังสามารถเล่นได้สะดวกรวดเร็วอีกด้วยดังที่ ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2543: 159) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า เจ้ามือหอยรายใหญ่ ๆ ในจังหวัดต่าง ๆ ที่มีการเล่นหอยเถื่อนกันมากในประเทศ ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด อุดรธานี ขอนแก่น สงขลา เป็นต้น ส่วนมากจะรู้จักกันและไม่เปิดเผยตนเอง ได้ใช้การสื่อสารโทรคมนาคมสมัยใหม่ในการติดต่อสื่อสารข้อมูลการติดต่อเพื่อออกตัว รวมทั้งการแทงหอยเถื่อน โดยลูกค้าที่มีความเชื่อถือแทงผ่านโทรศัพท์มือถือ นอกจากนี้ทำให้การติดต่อกับเด็กเดินโพงและการติดต่อสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของตำรวจได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

ธุรกิจหอยไต่ดินมีการเจริญเติบโตสูงมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโครงสร้างทางการตลาดของธุรกิจมีการแข่งขันอย่างเสรี และมีเครือข่ายขนาดใหญ่ยังรากลึกลงไปทั่วทุกแขนงของประชาชน เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ นอกจากนี้ธุรกิจไต่ดินดังกล่าวยังมีความสัมพันธ์กับธุรกิจบนดินอย่างแนบแน่น เพราะเจ้ามือหอยไต่ดินยังมีธุรกิจบนดินอย่างอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ธุรกิจการปล่อยเงินกู้ในระบบ ร้านอาหาร มินิมาร์ท เป็นต้น ทำให้เงินกำไรของเจ้ามือหอยไต่ดินเข้ามาหมุนเวียนในวงจรเศรษฐกิจมากกว่า 160,000 ล้านบาทต่อปี

นิสัยที่สำคัญหรือค่านิยมของประชาชนในประเทศไทย หรืออาจกล่าวได้ว่าซ่อนเร้นอยู่ในสังคมของไทยเรามาช้านานจากประวัติการพัฒนาของสังคมไทยก็คือ การมีพฤติกรรมชอบเสี่ยง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพนันนั้นสอดคล้องกับสังคมไทย เป็นกิจกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคม ทำให้การพนันส่งผลตามมาคือ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม และที่มาของปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ทั้งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมาอีกด้วย และเนื่องจากการพนันหอยไต่ดินมีลักษณะสำคัญตามที่ ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2543: 151) กล่าวไว้ก็คือ เล่นง่ายสะดวก ไม่ต้องพะวงเรื่องตำรวจเหมือนกับการเล่นไพ่หรือว่าไฮโลในบ่อน แถมยังไม่เสียเวลามากมายอีกด้วย การพนันนั้นมักจะก่อให้เกิดความโลภ ดังนั้นนักพนันที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มวงเงินของการแทงพนันจนก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมายเนื่องจากเจ้ามือหอยไต่ดินส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงินค่อนข้างดี เป็นที่น่าเชื่อถือและเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่ ส่วนผู้เล่นก็ต้องอยู่ในฐานะที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ และเป็นคนที่เจ้ามือเชื่อถือในสถานะการเงิน โดยการให้พนันก่อนแล้วจ่ายทีหลังก่อให้เกิดการพนันที่เกินขีดความสามารถในการหาเงินในรายจ่ายของตนได้ หากนักเล่นเกิดเล่นเสียจนเกินความสามารถที่จะสามารถหาเงินมาจ่ายได้ หากว่าเสียพนันขึ้นก็จะนำมาซึ่งความหายนะ ดังนั้นเจ้ามือจะมีกลุ่มนักเลงคอยตามทวงหนี้และชำระบัญชีหนี้เดือนด้วยวิธีที่รุนแรง เช่น ทำร้ายร่างกาย ข่มขู่ บังรายรุนแรงถึงขั้นฆ่าทิ้ง เป็นต้น

จากปัญหาดังที่กล่าวมาในข้างต้นของการเล่นการพนันหอยไต่ดิน ซึ่งเป็นการพนันประเภทหนึ่งที่ผิดกฎหมาย ถือได้ว่าเป็นการเสี่ยงโชคที่ได้รับความนิยมอย่างมากและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างมหาศาล ผู้วิจัยซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งถือได้ว่าเป็นเมืองหลวงของภาคเหนือจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเล่นการพนันหอยไต่ดิน เพื่อที่จะได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการควบคุมแก้ไขการเล่นการพนันหอยไต่ดิน ให้อยู่ในวงที่จำกัดและสามารถที่จะทำการควบคุมได้ และเป็นแนวทางที่จะทำการปราบปรามปัญหาที่เกิดจากการเล่นการพนันหอยไต่ดินต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการเล่นหอยเถื่อนของคนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการบริหารหอยเถื่อนของเจ้ามือ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ระยะเวลา ใช้ระยะเวลาประมาณ 5 เดือน ในการสำรวจข้อมูลที่จำเป็น และรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำผลกลับมาวิเคราะห์

สถานที่ ชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ประชากร ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีการเล่นหอยเถื่อนเป็นประจำ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเล่นการพนันหอยเถื่อน

1.4.2 ทำให้ทราบถึงแนวทางในการควบคุมและแก้ไขปัญหาในการเล่นการพนันหอยเถื่อน เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันหอยเถื่อน

1.5 นิยามศัพท์ทั่วไป

ผู้เล่น หมายถึง ผู้เล่นการพนันหอย และหอยเถื่อนในแขวงนครพิงค์เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ หมายถึง เขตที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถาม และทำการสัมภาษณ์

การพนันหอยเถื่อน หมายถึง การพนันประเภททายตัวเลข โดยหอยเถื่อนหรือหอยใต้ดิน เป็นการพนันชนิดหนึ่งที่มีกฎหมายเป็นการจำหน่ายสลาก 3 ตัวหรือ 2 ตัวที่ไม่จำกัดวงเงินในการซื้อ ผู้เล่นสามารถเสี่ยงโชคตามความพึงพอใจของตนและเมื่อตัวเลขตรงกับเลขท้าย 3 ตัว หรือ 2 ตัวของรางวัลที่ 1 ของสลากกินแบ่งรัฐบาลผู้เล่นจะได้รับเงินรางวัลจากเจ้ามือหอยที่รับแทง โดยจะได้เงินรางวัลตามจำนวนเงินที่ตนได้แทงไป เช่น 3 ตัวบน (รางวัลที่ 1) บาทละ 450-700 บาท โท๊ต 3 ตัวบน (รางวัลที่ 1) บาทละ 100-125 บาท 2 ตัวบน (รางวัลที่ 1) บาทละ 60-70 บาท

สลากกินแบ่งรัฐบาล หมายถึง สลากที่ออกโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ออกจำหน่ายเดือนละ 2 งวด คือวันที่ 1 และวันที่ 16 ของทุกเดือน งวดละ 46 ชุด จำนวนชุดละ 1,000,000 ฉบับ รวม

46,000,000 ฉบับ จำหน่ายฉบับละ 40 บาท (ราคาหน้าสลาก) โดยเงินรางวัลสูงสุดที่ผู้เล่นจะได้คือ 2,000,000 บาท (ต่อ 1 ฉบับ โดยที่ 1 ใบมี 2 ฉบับ) โดย หวยเถื่อนจะอาศัยการออกสลากกินแบ่งของรัฐบาลนี้เป็นตัวตัดสินว่าใครถูกรางวัล

เจ้ามือใหญ่ หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลที่ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของทุนทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจการ และรับความเสี่ยงจาก “หวย” ที่ขายออกไป โดยมากจะอิงกับการออกรางวัลต่าง ๆ ที่เป็นตัวเลข และมีปรากฏต่อสาธารณชนอย่างเปิดเผย เช่น อิงกับตัวเลขสลากกินแบ่งรัฐบาล สลากออมสิน

ยี่ปั่ว หมายถึง คนกลาง เป็นบุคคลที่ติดต่อกับลูกค้าหรือคนเล่นหวย มีคำเรียกขานเฉพาะหลายคำ เช่น ก๊ก คนขาย เอเยนต์ เป็นผู้ที่นำโพยหวยส่งต่อให้กับเจ้ามือ รวมทั้งรับเงินจากเจ้ามือส่งให้กับผู้ถูกหวย ก็จะได้รับค่าตอบแทนเป็นเปอร์เซ็นต์จากมูลค่าของยอดขายประมาณร้อยละ 25-30 ก็อาจจะไม่ได้ติดต่อกับลูกค้าเองทั้งหมด แต่จะมีลูกมือให้ช่วยหาลูกค้าอีกทอดหนึ่ง โดยแบ่งเปอร์เซ็นต์ให้ร้อยละ 10-20 ก็ บางคนอาจจะเก็บเลขบางตัวที่คิดว่าไม่น่าจะถูกรางวัลไว้เป็นรายได้ของตัวเองโดยไม่ส่งให้เจ้ามือ ซึ่งจะต้องรับความเสี่ยงเองหากเลขที่ตนเองเก็บไว้ถูกรางวัล

คนขายหวยทั่วไป หมายถึง คนที่ทำหน้าที่ติดต่อ รับ และเขียนเลขที่ผู้เล่นแทง เพื่อนำไปส่งให้กับเจ้ามือใหญ่หรือยี่ปั่วอีกทอดหนึ่ง โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้าง หรือเรียกว่าคนเดินโพย

จำนวนเงินที่ใช้ในการเล่น หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้เล่นหวยคนใช้ในการซื้อหวยเถื่อนในแต่ละครั้ง (งวด)

แนวโน้มการเล่นต่อไปในอนาคต หมายถึง การเล่นการพนันต้องมีได้มีเสีย และเมื่อได้ผู้เล่นคิดจะหยุดเล่นหรือเล่นต่อไป หรือในกรณีที่เสีย ผู้เล่นต้องการจะหยุดเล่น หรือเล่นให้น้อยลง หรือเล่นเพิ่มมากขึ้นเพื่อหวังจะเอาคืน

ระยะเวลาที่เล่นมาแล้ว หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้เล่นหวยเถื่อนได้ทำการเล่นมาแล้ว เพื่อเป็นตัวชี้วัดค่าความถี่เพื่อที่จะได้เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหวยเถื่อน หมายถึง การรับรู้ที่มาของเลขเด็ด จากนิตยสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การเล่นของผู้เล่น

กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการเล่นส่งผลทำให้ผู้เล่นเกรงกลัวต่อกฎหมายหรือไม่ และรู้หรือไม่ว่าโทษของการเล่นหวยเถื่อนมีบทลงโทษอย่างไร

สถานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง ช่วงสถานะเศรษฐกิจขาลงแบบนี้ ส่งผลทำให้ผู้เล่นมีการลดค่าใช้จ่ายในการเล่นลดลงหรือไม่

ภาวะหนี้สิน หมายถึง การเล่นพนันที่ผ่านมาก่อให้เกิดหนี้สินขึ้นหรือไม่ ที่เกิดขึ้นเพราะเหตุใด